

UDK: 27-184.3-248.78
Pregledni rad
Primljeno: siječanj 2013.

Ivica ČATIĆ
Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Petra Preradovića 17; HR – 31400 Đakovo
ivicat6@gmail.com

VJERA U PRVOJ PETROVOJ POSLANICI

Sažetak

Istražujući temu vjere u Prvoj Petrovoj poslanici, autor članka prvo predstavlja položaj primatelja poslanice. U tom smislu analizira njihov bliži sociološki kontekst, kao i onaj širi povijesni u sklopu društvenih prilika Rimskog imperija.

U nastavku članak donosi prikaz strukture Prve Petrove poslanice. Potom prelazi na sržni dio – analizu pojedinih pojavaka termina vjera/vjerovati u njihovu bližem biblijsko-teološkom kontekstu. Ovdje u fokus promatranja dolazi vjera kao sredstvo kojim nas Božja snaga čuva za spasenje (1,5), vjera koja će zadobiti hvalu, slavu i čast (1,7), njezina svrha koja se sastoji u spasenju duša (1,9), vjera koja se predstavlja kao znanje (1,14), zatim odnos vjere i nade u Bogu (1,20-21) te napokon njezino konačno dohodište - po vjeri i ljubavi kršćanin ulazi u duhovni dom za sveto svećenstvo (2,4-10).

U posljednjem odjeljku članka autor donosi veoma sažet pregled praktičnih posljedica, tj. djela vjere kako se ona očituju specifičnim odnosom svih kršćana prema društveno-političkim stvarnostima, prema obvezama vlastitim životu pojedinih staleža (robovi, žene, muževi) te pred nastupajućim eshatonom.

Ključne riječi: *Prva Petrova poslanica, vjera, zlostavljanje kršćana, socijalni kontekst prvih kršćana, učinci vjere.*

Uvodne misli

Veoma je prikladno što je tradicionalni međunarodni simpozij, koji u prosincu 2012. godine u Sarajevu organiziraju hrvatski bibličari, za svoju temu uzeo „Vjera u Bibliji“. U kontekstu napora nove evangelizacije te proglašene Godine vjere (2012./2013. g.) biblijska znanost treba dati svoj specifični doprinos teološkom promišljanju stvarnosti vjere u riječi Svetoga pisma. Ovaj rad je nastao kao doprinos spomenutom simpoziju. Vidjevši popis tema, odlučio sam se za „Vjeru u Prvoj Petrovoj poslanici“ kako zbog činjenice što je ona u toj poslanici

veoma istaknuta tema, ali i zbog toga što predajem epistolarni dio Novoga zavjeta.

Dakle, istraživati nam je temu vjere u poslanici koja je bila veoma brzo prihvaćena kao autentičan apostolski spis u toj mjeri da nijedna druga knjiga NZ nije u odnosu na nju ranije ili bolje zasvjedočena¹ – na nju su se pozivali Polikarp, Papija, Irenej Lionski. Doduše, od početaka kritičkog istraživanja polemiziralo se o njezinu integritetu kao autentičnog pisma,² no u najnovije vrijeme on se više ne dovodi u pitanje.³ Rasprava o njezinu odnosu prema pavlovskim spisima⁴ ili prema Jak ili Heb⁵ usko je povezana s njezinim datiranjem te, posljedično, s pitanjem autorstva jer eventualno poznavanje pojedinih od navedenih spisa implicira vrijeme nastanka Prve Petrove poslanice, a time daje i poblize odrednice o njezinu autoru.⁶ U ovom radu ćemo zaobići ta pitanja i posvetiti se istraživanju njezina gledanja na vjeru kao teološku temu.

Najprije ćemo analizirati položaj, tj. životnu situaciju, primatelja poslanice da bismo, imajući pred očima bitne odrednice njihova sociološkog konteksta, mogli potpunije razumjeti govor o vjeri koji im autor poslanice upućuje. Analizirat ćemo pojedine pojave pojma vjera/vjerovati u njihovu bližem kontekstu. Na samom kraju, veoma sažeto ćemo naznačiti praktične posljedice življenja vjere kako je autor predlaže primateljima poslanice.

1 Usp.: John H. ELLIOTT, „First Epistle of Peter“, David N. FREEDMAN (ur.), *Anchor Bible Dictionary*, sv. 5 (New York: Doubleday, 1992.), 269-278, ovdje 270.

2 Usp.: Hans WINDISCH, *Die katholischen Briefe*, HNT 15 (Tübingen: Mohr Siebeck, 1951.), 49-82.

3 Usp.: William Joseph DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits: A Study of 1 Peter 3:18-4:16*, AnBib 23 (Rome: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 1965.), 76-77; John N. D. KELLY, *A Commentary on the Epistles of Peter and Jude* (London: A. & C. Black, 1967.), 21; Eric EVE, „I Peter“, John BARTON – John MUDDIMAN (ur.), *The Oxford Bible Commentary* (Oxford: Oxford University Press, 2001.), 1263-1270, ovdje 1263.

4 Usp.: Raymond E. BROWN, *Introduction to the New Testament* (New York – London – Toronto: Doubleday, 1997.), hrvatski prijevod: *Uvod u Novi zavjet* (Zagreb: KS, 2008.), 722-723.

5 Usp.: Frank W. BEARE, *The First Epistle of Peter* (Oxford: Basil Blackwell, 1970.) i Paul J. ACHTEMEIER, *1 Peter* (Minneapolis: Fortress Press, 1996.).

6 Za ove teme usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, Raymond E. BROWN – Joseph A. FITZMYER – Roland E. MURPHY (ur.), *The New Jerome Biblical Commentary* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1990.), 903-908, ovdje 903-904; Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 723-728 i Eric EVE, „I Peter“, 1263-1270, 1263-1264.

1. Položaj kršćana primatelja poslanice

1.1. Direktne indikacije u tekstu

Za vrednovanje značenja pojedinih izraza i pojedinih tema u poslanici od ključne je važnosti imati korektan uvid u položaj njezinih primatelja. Temeljem toga uvida moguće je preciznije tumačiti značenja i nijansiranja pojedinih elemenata njezine poruke.

Već u *praescriptumu* autor primatelje poslanice oslovljava terminom *παρεπίδημος* (*parepidēmos*), *pridošlica* (1,1). U istom retku daljnja kvalifikacija primatelja jest da su *pridošlice* *διασποράς* (*diasporas*), *diaspore*. Termin *διασπορά*, *raseljeništvo* redovno se koristio za pripadnike židovskog naroda koji su u helenističkom periodu živjeli izvan Svete Zemlje u malim zajednicama (Pnz 28,25 LXX; 30,4), a ovdje se odnosi na pripadnike kršćanskih zajednica (usp.: Jak 1,1) koji su većinom obraćenici s gnanstva.⁷

Period zemaljske egzistencije primatelja označen je u 1,17 kao *παροιμία* (*paroikia*), *boravak u stranom mjestu*⁸ (prijev. B. Duda – J. Fućak: *proputovanje*). Ovoj oznaci u 2,11 biva pridružen termin *παροικος* (*paroikos*), *stranac*. Prema Elisabeth Schüssler Fiorenza njime se označavalo ljude koji nisu uživali sva građanska prava i počasti, imali su ograničenu zakonsku zaštitu, a bili su ograničenih prava i u trgovini, sklapanju ženidbe i posjedovanju zemlje. Nadalje, takvi ljudi su mogli imati samo ograničenog udjela u javnim kultovima, ali nisu mogli postati svećenicima. Poput ostalih građana imali su obvezu plaćati porez, gradske pristojbe i doprinose te služiti vojni rok. Stoga njihov status nije bio u mnogome različit od onog koji su imali stranci, putujući trgovci i misionari te migranti. Osim toga, stalno su bili izloženi sumnji i neprijateljstvu.⁹

U skladu s prethodno rečenim, proizlazi da se termini *parepidēmos* (1,1) i *paroikos* (2,11) ne odnose općenito na kršćansku zemaljsku egzistenciju prije negoli uđu u nebeski dom, niti su

⁷ Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 904.

⁸ Prema Jeruzalemskoj Bibliji, bilj. za 1 Pt 1,1, str. 1733, na temelju ovog grčkog termina u latinskom je jeziku prihvaćen naziv za župu – *pareocia* u značenju: *biti u određenom vidu izgnanstva usred poganskog svijeta čije mane treba izbjegavati*.

⁹ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, Fernando F. SEGOVIA – Rasiah S. SUGIRTHARAJAH, (ur.), *A Postcolonial Commentary on the New Testament Writings* (London – New York: T&T Clark, 2009.), 380-403, ovdje 386.

kršćani imali društveni status koji odgovara ovim terminima prije svojega obraćenja. Naprotiv, ovi termini izražavaju socijalno iskustvo primatelja nakon njihova obraćenja i ulaska u crkvenu zajednicu. Upotreba tradicionalnog termina *diaspora* (1,1) na prvi pogled sugerira da su primatelji poslanice bili Židovi, iako tekst daje naznake da su prije obraćenja na kršćanstvo bili pogani (usp.: 1,18; 2,10).¹⁰

S obzirom na zemljopisno određenje, poslanica je upućena kršćanima u Pontu, Galaciji, Kapadociji, Aziji i Bitiniji. Nabrojena imena pokrivaju većinu Asiae Minor, sjeverno i zapadno od planina Taura. Plinije u svojem pismu Trajanu (oko 112. g.) navodi da je u to vrijeme kršćanstvo prošireno ne samo u gradovima nego i u selima.¹¹ S obzirom na to da autor poslanice ne spominje velike gradove, ona je vjerojatno upućena kršćanima u unutrašnjosti, u ruralnim područjima navedenih krajeva. Također, poslanica se ne obraća niti pojedincima niti zajednicama nego kršćanima kao grupama koji potječu iz poganstva i nižih socijalnih slojeva koji rade na imanjima imućnih Rimljana ili lokalnih pripadnika više klase.¹²

1.2. Povijesni kontekst Rimskog imperija

Konstrukcija Rimskog Carstva bila je dobrim dijelom oslonjena na ispravno funkcioniranje i sinergično djelovanje pojedinih kućanstava. Prema E. Schüssler Fiorenza pitanje kućanstava bilo je od prvorazredne važnosti te je njegovu razvoju i unapređenju posvećivana velika briga (tzv. *peri oikonomias*). Ono je bilo u toj mjeri važno da je redovito činilo dio imperijalnog diskursa, čak kod Platona i Aristotela. U tom smislu *oikos* ne označava samo dom i obitelj koja u njemu živi nego kućanstvo kao društvenu instituciju na kojoj je počivao Imperij. U kontekstu takva poimanja *oikosa* termin *adelfotēs*, *bratstvo*, koje se primjenjuje na kršćansku zajednicu (2,17; 5,9), poprima političko značenje jer su se njime predstavljali *collegia* i grupe misterijskih kultova. Takva udruženja nisu bila sastavljena od članova koji su vezani krvnim srodstvom niti ekonomskim interesom, nego ih je vezala kolegijalnost, solidarnost i međusobna pomoć, kojima su ispunjavali mnoge od emocionalnih potreba inače svojstvenih životu u obitelji.¹³

¹⁰ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

¹¹ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

¹² Usp.: José CERVANTES GABARRÓN, „I Peter“, William R. FARMER (ur.) *The International Bible Commentary* (Collegeville, MN: Liturgical, 2001.), 1802-1813, ovdje 1802.

¹³ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 387; usp. također: Eric EVE, „I Peter“, 1266.

Prisutnost stranih religioznih udruženja za rimsku je vlast redovito predstavljalo potencijalnu političku opasnost. Stoga je određen broj takvih udruženja bio zabranjen (Tiberije je zabranio kult Izide te židovske obrede, Klaudije je Židovima zabranio masovna okupljanja bojeći se njihove prozelitske aktivnosti, Vespazijan i Tit su im nametnuli posebne poreze). U tom smislu i pozicija Crkve nakon židovskog rata bila je dodatno otežana s obzirom na to da su je vanjski promatrači tretirali kao jedan od tipova židovskog udruženja s izrazitim mesijanskim predznakom (usp.: Χριστιανός, *christianos* u 4,16). To je bilo dovoljno da pripadnici crkvene zajednice izazivaju stalno podozrenje te trpe diskriminaciju pa čak i pogrome te linčovanja.¹⁴

Ono oko čega se komentatori ove poslanice slažu jest da su Židovi i *kristiano*i u svojem životnom okruženju percipirani kao buntovni i kao takvi prijetnja kolonijalnom religioznom, kulturnom i političkom sustavu rimskih imperijalnih običaja. Naime, obraćenje robova u domaćinstvima u kojima njihovi gospodari (*paterfamilias*) još nisu postali kršćani, predstavljalo je uvredu tradicionalnih zakona i običaja naslijeđenih od predaka prema kojima *paterfamilias* – poput imperatora koji je bio otac imperija (*pater patriae*) – ima apsolutnu vlast nad onima koji su mu u kućanstvu podređeni i treba određivati njihovu religijsku pripadnost. Stoga je bilo uvriježeno da pripadnici kućanstva prakticiraju onu religiju za koju je već opredijeljen *paterfamilias*.¹⁵

E. Schüssler Fiorenza napominje da neki drugi slojevi NZ manifestiraju drukčiju svijest od kulture kolonijalnog društva Asiae Minor. Naime, u duhu pretpavlovskog fragmenta u 2 Kor 6,14 – 7,1 kršćani kojima se obraća 1 Pt mogli su zaključiti da, ako zaista pripadaju kraljevskom svećenstvu i grade duhovni dom, onda nisu dužni pokoravati se imperatoru te čitavom imperijalnom sustavu, nego *izići iz njihove sredine* (2 Kor 6,17) jer *hram Božji* – a to su kršćani – ne može imati *nikakav sporazum s idolima* (6,16) – *ne dati se ujarmiti s nevjernicima* (6,14)! Čini se da su oni tako u određenoj mjeri nastojali i činiti. Povlačenje iz opresivnih socijalnih struktura, smatrali su, reducirat će konflikte i trpljenje jer će se smanjiti kontakti s nevjernicima. Pojedinci su napuštali svoje gospodare, a udane kršćanke svoje muževe pogane ako ih nisu uspjeli nagovoriti na obraćenje. Takvo ponašanje izazvalo je oštru reakciju društva, napose klase gospodara (*paterfamilias*) i patrona koji su ga tumačili kao antiimperijalno, tj. subverzivno, u odnosu na vladajući imperijalni

¹⁴ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 388.

¹⁵ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 398.

poredak. U tom kontekstu kršćani su povlađivali i hvalili one koji su smogli snage izići iz svojega poganskog okruženja, domaćinstva ili braka. Stoga će na širem društvenom planu termin *kristianos* postati sinonim za prevratnika (usp.: 1 Pt 4,16). Pisac 1 Pt pokušat će nadvladati takvu situaciju. On će savjetovati djelomično, izvanjsko podlaganje kršćana njihovim od imperijalnog društva nametnutim gospodarima. Granica će biti da se uvriježena prava raznih gospodara ne gaze s onim što bitno pripada kršćanskom identitetu.¹⁶

Da su kršćani bili sistematski progonjeni carskim naredbama, malo je vjerojatno da bi ih imalo smisla pozivati na poštovanje društvenog sistema (usp.: 2,13-20) ili da bi ih autor poslanice pozivao na čašćenje cara (2,13.17).¹⁷ Doista, tekst ne pruža nikakve indicije da bi kršćani trpjeli bilo koju vrstu službenog progona bilo od imperijalnih bilo od strane lokalnih vlasti.¹⁸ Kršćani su najvjerojatnije trpjeli neprijateljstvo lokalnog stanovništva koje ih je smatralo ateistima (jer nisu sudjelovali u javnom kultu tradicionalnih božanstava) i stoga nemoralnima. Štoviše, poradi sprege javnog kulta s rimskom imperijalnom ideologijom, tajni kult koji su po kućama prakticirali kršćani činio se onima vani subverzivnim i rušilačkim, tj. prijetećim za imperijalni ustroj.¹⁹ Stoga trpljenje kojemu su bili izloženi najvjerojatnije svoj uzrok ima u neprijateljskom držanju njihova društvenog okruženja u kojemu su se kretali; na to upućuje spominjanje kušnji (1,7; 4,12), uvreda i kleveta (2,12; 3,9.16; 5,9) koje dočaravaju poziciju zlostavljanosti (usp.: 4,14).²⁰

U takvoj situaciji autor Prve Petrove poslanice obraća se kršćanima Male Azije 90-ih godina da ih podsjeti da su već primili od Boga „novo rođenje za životnu nadu po njegovu velikom milosrđu uskrsnućem Isusa Krista od mrtvih i za baštinu neraspadljivu, neokaljanu i neuvelu“ (1,3-4). Međutim, ova baština im je za sada nedostupna jer je „pohranjena na nebesima“ za one „koje snaga Božja po vjeri čuva za spasenje spremno da se objavi u posljednje vrijeme“ (1,4-5). Stoga je pred kršćanima, dok ostaju stranci u svojem životnom okruženju i putnici prema nebeskoj baštini, hod obilježen teškoćama, patnjama i „požarom što bukti“ među njima (4,12).²¹

¹⁶ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 399-401.

¹⁷ Usp.: Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 719.

¹⁸ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1802.

¹⁹ Usp.: Raymond E. BROWN, *Uvod u Novi zavjet*, 719.

²⁰ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1802, i usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

²¹ Usp.: Paul J. ACHTEMEIER, *1 Peter*, 35-36; Donald P. SENIOR – Daniel J. HARRINGTON, *1 Peter, Jude, and 2 Peter* (Collegeville: Liturgical Press, 2003.), 7-8.

Iako se može činiti da porukom samo želi umiriti kršćane i potaći ih na prihvaćanje tegobnog položaja u kojemu se nalaze te da na taj način zapravo brani interese rimskog imperijalnog poretka i ondašnje privilegirane klase,²² ipak se i sam autor nalazi „u Babilonu“ (5,13). Naime, Babilon je ovdje kriptogram za Rim.²³ Primateljima, s obzirom na njihov tegoban položaj, autor poručuje da se nalazi u Rimu, metropoli bezbožnog Rimskog imperija koji je 70-ih razorio Jeruzalem i Hram u njemu (usp.: Otk 14,8; 16,19; 17,5; 18,2.10.21)²⁴ i na taj način sugerira da veoma dobro razumije njihov položaj i strepnje te da ih upravo zbog toga želi potaći na ustrajnost.

2. Struktura i cilj poslanice

Prema E. Schüssler Fiorenza motiv koji prožima Prvu Petrovu poslanicu jest motiv izabranosti u *bratstvo* (ἀδελφότης, *adelfotēs*, usp.: 2,17; 5,9). On je obrađen u tri niza argumenata koji pripadaju temi *dobrog građanstva*, a odnose se na različite kontekste koji, u konačnici, konvergiraju jedinstvenoj poruci poslanice.

Prvi niz argumenata opisuje biblijskim jezikom visoki status primatelja kao *naroda Božjega, kuće Duha Svetoga i kraljevskoga svećenstva* (1,15-20). Drugi niz potanko razrađuje uzorno ponašanje pojedinih subordiniranih članova domaćinstva (*oikos*). Ovdje autor, koristeći se postupkom u egzegezi poznatim kao *haustafel* ili *household code* (popis odredbi o kućnom ćudoređu), iznosi socio-politički oblik kolonijalnog *oikos*-govora. Ovaj niz argumenata, ipak, ne počinje razmatranjem ponašanja u kućanstvu, nego ponašanja prema imperijalnim vlastima (2,11-17). Na taj način je *oikos*-govor nedvosmisleno isprepleten s temom ponašanja prema imperijalnom režimu i tvori središnji dio poslanice (2,11 – 3,12). Iz ovog proizlazi da se ne radi samo o izboru parenetske strategije nego je u pitanju sama srž retorike u 1 Pt ili, preciznije rečeno, konačni cilj koji autor njome želi postići. Treći niz argumenata govori o nužnosti trpljenja (*pathemata*) i pojašnjava što *činiti dobro* znači za *sluge* (*oikonomoi*) Božje višestruke milosti koji su javno osramoćeni, poniženi i izvrgnuti pritiscima kao kršćani, tj. kao *mesijanisti* (3,13 – 4,11).

Tri navedena niza argumenata sumirana su i proširena u

²² Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 401, navodi da je takvo mišljenje zastupao E. A. Judge, ali ga ne citira u potpunosti.

²³ Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 908; Eric EVE, „I Peter“, 1263, i Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 384.

²⁴ Usp.: John H. ELLIOTT, „First Epistle of Peter“, 277.

zaključnom dijelu (4,12 – 5,11) koji predstavlja *peroratio*. Ovdje se primatelje poslanice poziva da nastave očekivati nevolje te da ih prihvate poradi svršetka koji moraju imati pred očima (5,11-12).²⁵ Funkcija retorike koju upotrebljava 1 Pt vidi se upravo u posljednjem dijelu poslanice kada autor, nakon što je ohrabrio primatelje na podnošenje izraza neprijateljstva na koje su već navikli, može ići i dalje pa ih sokoliti da se ne čude „požaru koji bukti“ među njima (4,12),²⁶ nego da se raduju zajedništvovanju u Kristovim patnjama (4,13).

Promatrana kao cjelina, argumentacija u 1 Pt kreće se od elaboracije teoretski uzvišenog (*duhovni dom*), ali i socio-politički alarmantnog statusa njezina auditorija (*pridošlice, stranci*), da bi u središnjem dijelu otvorila problem politički korektnog ponašanja u odnosu na imperijalno-kolonijalne vlasti, posebice za one vjernike koji su u svojim *oikosima* bili u subordiniranom položaju. Time centralni položaj zadobiva govor o *oikosu*, tj. kućanstvu kao najmanjoj društvenoj zajednici Rimskog imperija. On je u 1 Pt tako impostiran da međusobno usko povezuje hegemonijalni socio-političko-kulturni diskurs o ponašanju u kućanstvu (*peri oikonomias*) s onim političkim (*peri politeias*) – kao što su tradicionalno bili isprepleteni i u grčko-rimskoj političkoj teoriji, tako su i ovdje u Prvoj Petrovoj poslanici.²⁷

3. Oznake vjere u Prvoj Petrovoj poslanici

3.1. Uvodne napomene

Iako je u novijoj egzegezi uvriježeno mišljenje da su primatelji 1 Pt obraćeni pogani, interesantno je zapaziti u kojoj je mjeri poslanica impregnirana jezikom, kategorijama i simbolikom Septuaginte. Čak i teologija – prema kojoj je Bog Isusa očitovao Mesijom-Kristom kao inauguratorom konca vremena – odražava naglašenu teocentričnost tipičnu za Izraelovo shvaćanje Boga i eshatologije. Mnoštvom metafora i titula autor primatelje poslanice opisuje kao saveznički narod *Izrael* iako se taj termin nigdje direktno ne spominje. Naime, autor Izrael još uvijek ne doživljava različitom zajednicom nego konstitutivnim elementom identiteta Crkve (usp.: 1,15-16; 2,4-10). Govor kojim se obraća slušateljstvu/čitateljstvu Poslanice zaogrnut je u tradicionalni

²⁵ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 390.

²⁶ Ovdje se, prema Raymondu E. BROWNU, *Uvod u Novi zavjet*, 719, bilješka 25, najvjerojatnije radi o slici eshatološkog trpljenja koja je prisutna i u 2 Pt 3,12 te u *Didache* 16,5.

²⁷ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 390-391.

židovski teološki izričaj obilježen temom autoriteta (pseudoepigrafija, citati SZ, LXX), analogijom (Kristove patnje), primjerima (*Sara*), usporedbama (*novorođenčad*) te živopisnim apokaliptičkim slikama (*lav koji proždire*).²⁸

Bez obzira na to o kojem se odnosu pojedinih sastavnica unutar crkvenih zajednica primatelja poslanice u ono vrijeme doista radilo, i vjernici judeokršćani i oni podrijetlom pogani bit će već na početku poslanice stavljeni pred visok zahtjev vjere. Naime, poput starozavjetnog blagoslivljanja Boga zbog *izabranja* (Post 9,26; Ps 66,20; 68,20; 1 Kr 1,48; 2 Mak 15,34) i autor 1 Pt blagoslivlja Boga za baštinu neraspadljivu i neuvelu (1,3-5). Time tema *izabranja* i u ovom novozavjetnom spisu dolazi – barem u prvom poglavlju – u prvi plan i njome autor najuže povezuje usud vjernika s onim Isusa Krista uskrsloga (1,11.21).²⁹ Dok je baština u SZ podrazumijevala dar zemlje (Pnz 15,4), kršćani baštine nadu uskrsnuća i spasenja koje se ima objaviti u posljednje vrijeme (1 Pt 1,5). Dakle, već u *praescriptumu*, točnije rečeno u početnim zahvalama, autor pred primatelje poslanice stavlja jednu od važnih odrednica: vjera koja se od kršćanina traži jest ona koja mora biti u stanju transcendirati svakodnevicu, kulturološke i materijalne standarde. Umjesto da traži baštinu u konkretnosti materijalnog dobra zemlje, kršćaninu – bio on podrijetlom Židov ili poganin – vjera na duhovnom planu treba dati jaču evidenciju u ispravnost njihova odabira jer zbog njega trebaju trpjeti u svojem društvenom okružju. Ona ih treba tako čuvati da u njima nadjača zov drugih motiva, slabost zbog vanjskih pritisaka i nesigurnost pred neizvjesnom budućnošću.

Tom osnovnom zahtjevu vjere koji – zbog naslijeđenih kulturološko-religioznih poimanja i kršćanima pridošlima iz židovstva kao i onima iz poganstva – predstavlja nove standarde, autor će kasnije pridružiti i druge tako da vjera u Prvoj Petrovoj poslanici poprima cijeli niz značenja. Ona je sredstvo kojim nas Božja snaga čuva za spasenje (1,3), vjera je znanje (1,14) i nada u Bogu (1,21), vjera koja prihvaća riječ evanđelja rezultira novim rođenjem (1,23), po vjeri i ljubavi život postaje žrtva ugodna Bogu (2,5) i, na koncu, ona eshatološke stvarnosti inaugurira u sadašnji trenutak Crkve (4,17; usp.: 1,9).³⁰

U nastavku rada razmatrat ćemo svaki od ovih aspekata u njegovu kontekstu kako bismo mogli izdvojiti glavne teološke naglaske kojima autor poslanice oblikuje svoj nauk o vjeri.

²⁸ Usp.: Elisabeth SCHÜSSLER FIORENZA, „The First Letter of Peter“, 388-390.

²⁹ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

³⁰ Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905.

3.2. Vjera je sredstvo kojim nas Božja snaga čuva za spasenje (1,5)

Već *adscriptio* daje čitateljima do znanja da važnost njihove vjere proizlazi iz onoga za što ih ona čuva, iz svrhe kojoj ih treba privesti. Nju je, naime, autor započeo opisivati u 1,2 govoreći da su „izabrani posvećenjem Duha da bi bili poslušni i pošćropljeni krvlju Isusa Krista“. Ovime je snažno naglašena povezanost vjernika s Kristom (usp.: 1,20): kao što je on trpio, bio ubijen i uskrsnuo u slavu, tako će i kršćani koji trpe primiti eshatološku zadovoljšćtinu ako ustraju.

Spomen *šćropljenja krvlju Isusa Krista* priziva obred sklapanja Saveza u Izl 24,3-8, i stoga daje do znanja da autor Crkvu smatra Božjim narodom konstituiranim Kristovom žrtvom (1,18-19).

No, „pošćropljenost krvlju Isusa Krista“ ujedno sugerira da su članovi Crkve predodređeni sudjelovati u Njegovim patnjama.³¹ Ovaj aspekt poruke izrećen je finalnom konstrukcijom: primatelji su ἐκλεκτοί (*eklektoí*), *izabrani* (1,1) κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ (*kata prognōsin Theou*), *po predznanju Božjem*, εἰς ὑπακοήν (*eis hypakoēn*), *za poslušnost* (Duda - Fućak: *da budu poslušni*) καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, (*kai rhantismōn haimatos Iēsou Christou*) i *šćropljenje* (Duda - Fućak: *te pošćropljeni*) *krvlju Isusa Krista* (1,2). Kristova poslušnost je temeljni stav kojim je prihvatio muku i smrt da bi ostvario Oćev plan s ljudima. Stoga se mođe reći da su kršćani izabrani i spašeni zahvaljujući Kristovoj poslušnosti. Ona stoga, osim soteriološkog, predstavlja i etićki dinamizam u koji ulazi kršćanin: živjeti poslušnost poput Krista prijanjanjem misteriju Njegove muke, smrti i uskrsnuća. Na temelju prethodno rećenoga proizlazi da pošćropljenost Kristovom krvlju s jedne strane oznaćava pripadnost Savezu koji je tim šćropljenjem sklopljen (usp.: Izl 24,3-8) i zahvaljujući kojemu kršćani zadobivaju oprošćenje grijeha i definitivan pristup Bogu (1 Pt 3,18), a s druge strane ona kršćanima predstavlja poziv na življenje dinamizma žrtvovanja i oprošćenja koji će, tijekom poslanice, poprimiti oblike konkretnih stavova služenja i raspoloživosti za sve ljude u njihovu okruđu koje im uzrokuje trpljenje (usp.: 2,13-17).³² O samom trpljenju reći ćemo više nešto kasnije, pri zaključku ovog odjeljka.

Prvu kvalifikaciju vjere nalazimo unutar sekcije 1,3-12 koja je oblikovana u formi blagoslova (usp.: Ef 1,3; 2 Kor 1,3). U tom kontekstu vjera je prikazana kao sredstvo kojim nas Božja snaga čuva za spasenje

³¹ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264. On zapaža da, iako su *milost* i *mir* postali uobićajeni u kršćanskim pozdravima, u 1 Pt 1,2 poprimaju posebnu snagu jer oni kojima su te želje upućene proživljavaju tegobno iskustvo osporavanja i zlostavljanja.

³² Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1805.

(1,5). Naime, osim blagoslova ovdje autor u krupni plan stavlja velike teme koje će obilježiti njegovo kasnije obraćanje primateljima. Prva od njih jest činjenica da su, kao vjernici, privilegirani kako u pogledu onoga što su već primili (1,3), tako i u pogledu onoga čemu se trebaju nadati u budućnosti (1,4-5). Ovdje treba uočiti da je r. 3 izrečen u prvom licu množine da bi autor, progovarajući o naravi *baštine* za koju *smo nanovo rođeni*, u 1,4 promijenio lice i sada progovara u drugom licu množine: *baština je pohranjena na nebesima za vas*: na taj način uvjerava svoj auditorij da će ih Bog očuvati od bilo koje poteškoće koja bi ih mogla od spomenute baštine odvajati. Stoga je siguran da su sve teškoće kroz koje kršćani sada prolaze samo način na koji Bog iskušava njihovu vjernost.³³

Time je autor pripremio teren za svoj apel: s obzirom na to da su primatelji uskrsnućem Isusa Krista nanovo rođeni za baštinu neraspadljivu u nebesima (1,3-4; usp.: 1,23), već sada uživaju velika dobra koja ne bi smjeli olako napustiti – čak ni pod pritiscima – jer bi to značilo da su odustali od onoga što im je obećano. Iz ovoga proizlazi da vjernici trebaju ostati postojani unatoč protivljenju na koje nailaze i koje za njih predstavlja kušnju a time ujedno i nevolju³⁴ koju treba trpjeti. Ovo trpljenje trebaju smatrati prigodom za dokazivanje postojanosti vjere te znakom da je konačno izbačeno veoma blizu.³⁵ Vjera je stoga ovdje prikazana kao pouzdanje u Boga koje je esencijalno za spasenje; pod terminom *spasenje* autor ovdje razumijeva eshatološko spasenje (usp.: 1,9.10; 3,21) koje je sasvim blizu (usp.: 1,20; 4,5.13.17; 5,10).³⁶

U ovom kontekstu se pojavljuje i tema trpljenja. Ona će prožimati cijelu poslanicu (1,6; 2,19-20; 3,14-17; 4,1.12-19; 5,10), i to na način da se Kristova patnja pojavljuje u svakom pojedinom odjeljku poslanice da bi predstavljala ključni motiv za dobro vladanje kršćana usred okruženja koje im nije naklonjeno, nego im pričinjava probleme. Isprepletenost doktrinarnog izlaganja o Kristovoj patnji s parenetskim dionicama tolika je da ih je nemoguće razdvojiti; stoga se ovu poslanicu može smatrati *temeljnim* ili *združenim apelom*.³⁷

U retku 6 autor progovara o radosti koju pruža nada u ono za

³³ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, „First Peter“, Watson E. MILLS – Richard F. WILSON (ur.), *Mercer Commentary on the Bible* (Macon GA: Mercer University Press, 1995.), 1295-1304, ovdje 1296.

³⁴ Usp.: Reinhard FELDMEIERS, *Der erste Brief des Petrus*, Theologischer Handkommentar 15/1 (Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2005.), engl. prijev., *The First Letter of Peter* (Waco: Baylor University Press, 2008.), 83.

³⁵ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

³⁶ Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905.

³⁷ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1804-1805.

što vjera čuva primatelje poslanice, a unatoč trpljenju. Ovdje možemo uočiti dva obilježja autorove retoričke strategije. Prvo obilježje temelji se na pretpostavci da autor nema spoznaja kako se primatelji već sada raduju; on najvjerojatnije sumnja u suprotno, i stoga im piše poslanicu. No, tvrdnjom da oni već sada čine (1,8) ono što on želi (1,6), ohrabruje ih da prihvate njegovo stajalište. Drugo obilježje autorove retorike jest da s velikom pomnjom uvodi na scenu prvi eksplicitni spomen trpljenja (1,6: ...možda ... malo...), a kasnije će se o tegobnosti trpljenja koje primatelji podnose govoriti sasvim otvoreno. Međutim, ovdje ih autor želi prikazati beznačajnim u odnosu na privilegije za koje su primatelji određeni, a za koje ih čuva vjera (1,5). Već je sama prisutnost bolnih kušnji dovoljan razlog za radost jer su one obećane za posljednja vremena pa je činjenica da se već sada događaju, znak blizine svršetka.³⁸

Ovakvu perspektivu autor primateljima može predložiti zahvaljujući Kristovu pashalnom misteriju: zbog vjere u plodnost Kristove muke i smrti, autor poslanice (1,3-5.10-12) – dok poziva čitatelje da se i sami pridruže ovom misteriju – i u vremenima trpljenja vidi razlog za radost (1,6-9): Kristovo uskrsnuće. Ono je zalog i njihove eshatološke proslave.³⁹

3.3. *Prokušana vjera će zadobiti hvalu, slavu i čast (1,7)*

Pozivajući se na isti pojam vjere (*πίστις, pistis*) spomenute u 1,5, autor uvodi dugu rečenicu finalnim veznikom *ἵνα, hina* kako bi naznačio da su kušnje, tj. trpljenje koje ono sobom nosi, zapravo dio božanskog plana.⁴⁰

Slika „zlata koje se kuša u vatri“ (1,7) sasvim je podudarna s onom u Mudr 3,5-6. Ona, osim od oka prepoznatljivog cilja u oba teksta – steći dostojnost (Mudr 3,5) „hvalu, slavu i čast“ (1 Pt 3,7), također implicira nadilaženje alijeniranosti u kojoj se primatelji poslanice nalaze i stavljanje njihovih teškoća u vezu s Božjom voljom. Time njihova situacija prestaje biti besmislena i deprimirajuća te im otvara novu dimenziju odnosa s Bogom.⁴¹

Pojam vjere koji je uveden u 1,5 u ovom retku poprima nekoliko

³⁸ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

³⁹ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1806.

⁴⁰ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*, u: D. A. HUBBARD – G. W. BAKER – J. D. WATTS – R. P. MARTIN, (ur.), *Word Biblical Commentary* [CD-ROM], (Dallas: 1998.).

⁴¹ Usp.: Reinhard FELDMEIERS, *The First Letter of Peter*, 84.

specifičnih naglasaka. Slika „zlata koje se u vatri kuša“ – osim gore spomenutog – u sebi nosi i dodatni dinamički aspekt jer uključuje komponentu pročišćenja: autor je siguran da će kroz sve kušnje njegovi primatelji ići u potpunoj vjernosti i da će se njihova vjera na koncu pokazati jačom negoli je bila prije.⁴² Dakle, osim kušnje autor predviđa i pročišćenje, tj. kvalitativni skok vjere. Stoga se kušnja predstavlja kao događanje koje od vjernika iziskuje visoku razinu budnosti i aktivnosti. Ona postaje svojevrsna borba. Time početnoj pasivnosti kršćana koji trpe zlostavljanja raznih vrsta otvara novi horizont, a njihova vjera prelazi u kompetitivnu aktivnost.⁴³ Ako u borbi nametnutoj kušnjom pobjeđuje, ako postaje prokušana, onda se može smatrati pravom vjerom. Utoliko su ovdje gotovo izjednačeni τὸ δοκίμιον (*to dokimion*), *prokušanost* i autentična vjera.⁴⁴ Uzimajući kao uporište upravo tu izjednačenost, autor će u nastavku rečenicu graditi stavljajući u vezu sa *zlatom* upravo τὸ δοκίμιον (*to dokimion*), *prokušanost* umjesto pojam *vjera* (πίστις, *pistis*) – stoga funkcija ove namjerne rečenice (1,7) nije u prvom redu istaći kako je važno da vjera položi test (jer to proizlazi već iz starozavjetne upotrebe slike kušanja zlata), nego naglasiti koliku vrijednost u Božjim očima ima autentična vjera te podvući njezinu validnost čak i u eshatološkim dimenzijama.⁴⁵ Dok je zlato već u zemaljskim dimenzijama *propadljivo*, vjera je *nepropadljiva*: vrijedi i u ovom i u sljedećem eonu! Kasnije će ta tema dobiti svoj puni razvoj kada bude govora o *požaru što bukti* kušajući vjeru kršćana (4,12).

Iz slikovite usporedbe kušanja *zlata* vatrom i *vjere* teškoćama proizlazi još jedan zaključak: ako se *propadljivo zlato* – iako nema trajnu vrijednost čak ni u zemaljskim relacijama – ipak treba kušati, taj se imperativ u neusporedivo većoj mjeri odnosi na vjeru koja za autora ima apsolutno neprolaznu vrijednost.⁴⁶

Zbog svega rečenoga primatelji poslanice – vjerom prihvaćajući obzore koje im autor otvara – već sada kreću putem koji će završiti eshatološkom proslavom. Iako su pod progonima, u nadi već sada počinju primati ono što im njihovi suvremenici niječu:⁴⁷ *hvalu, slavu*

42 Usp.: J. Ramsey MICHAELS, „First Peter“, 1297.

43 Usp.: Reinhard FELDMEIERS, *The First Letter of Peter*, 84.

44 Usp.: J. Ramsey MICHAELS, „First Peter“, 1297. On primjećuje da se termin τὸ δοκίμιον (*to dokimion*), *prokušanost* u Jak 1,3 upotrebljava u smislu procesa testiranja vjere, dok se on u 1 Pt 1,7 gotovo izjednačuje s vjerom.

45 Usp.: J. Ramsey MICHAELS, „First Peter“, 1297.

46 Usp.: Reinhard FELDMEIERS, *The First Letter of Peter*, 83.

47 William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905, potvrđuje da su, prema 1 Pt, eshatološke stvarnosti putem vjere inaugurirane u Crkvi.

*i čast.*⁴⁸ Dakako, potpuno ostvarenje će uslijediti o objavljenju Isusa Krista (usp.: 1,7).

3.4. Svrha vjere jest spasenje duša (1,9)

Nakon što je u 1,7 ustvrdio eshatološku konzekvencu prokušanosti vjere – stjecanje *hvale, slave i časti* o objavljenju Isusa Krista – autor će na koncu afirmirati da je svrha kršćaninove vjere: *spasenje duše* (1,9)! Ipak, one nisu nagrada na temelju prethodno postignutih zasluga (život nošen *vjerom*), nego su radije eshatološki ekvivalent autentične vjere: ono što se tijekom povijesnih teškoća kršćana izražavalo kao *vjernost* i *postojanost* vjere, u eshatonu će biti izraženo njihovim ekvivalentom - *hvalom, slavom i čašću*.⁴⁹ Tako se spasenje pokazuje kao Božji zahvat u kojem će vjera – nakon što je vjernikova osoba obranjena od povijesnih ugroza – manifestirati pun doseg svojih dimenzija. S obzirom na to da duša u 1 Pt označava nečije *jastvo* ili *osobu* (usp.: 1,9.22; 2,11.25; 3,20; 4,19),⁵⁰ spasenje o kojem autor govori u 1,9 obuhvatit će čitavu osobu.

Autor nakon 1,9 nastavlja razmatrati otajstvo spasenja te ga promatra u širem kontekstu povijesti spasenja (1,10-12). Taj je misterij bio primarni cilj proročke aktivnosti u SZ, a sada se i kršćanima predlaže kao ključ nadilaženja trenutnih teškoća: oni su prešli iz života koji nema smisla u život ispunjen nadom, iz neznanja u svetost. Njihov je osloboditelj Krist a oslobođenje se dogodilo Njegovom mukom i škropljenjem krvlju (usp.: Izl 12,5). Zbog uvjerenosti u plodnost Kristove muke i smrti (1,3-5.10-12) te u konačnu eshatološku proslavu njihove vjere (1,7), autor poslanice – dok poziva čitatelje da se i sami pridruže ovom misteriju – i u vremenima trpljenja vidi razlog za radost (1,6-9).⁵¹

Svijest i vjera u učinak Kristova pashalnog misterija, od njegove najave u Starom zavjetu pa do ostvarenja u Kristovoj smrti i uskrsnuću, predstavlja dovoljan razlog za promjenu ponašanja u kršćaninovu životu. Sagledavajući cjelokupnu perspektivu – iako primatelji žive u teškim okolnostima – autor ipak ne može ne pozvati ih na radost (1,6).⁵² Da nije spomenute povijesno-spasenjske perspektive, poziv na radost i govor te milost u teškim okolnostima primatelja mogli bi

⁴⁸ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

⁴⁹ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*.

⁵⁰ Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905.

⁵¹ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1806.

⁵² Usp.: Paul J. ACHTEMEIER, *1 Peter*, 306.

zvučati čak zajedljivo,⁵³ no svjedočanstvo *proroka* koji su ovo *spasenje* iščekivali i za nj redom postajali mučenici (usp.: Mt 23,29-37; Lk 11,49-51) prvorazredna je garancija za autorove tvrdnje i novi apel na ustrajnost primatelja poslanice.

3.5. Vjera jest znanje (1,14)

Autor u 1,13 započinje novu sekciju posljedičnim veznikom *διό, stoga*. Prva posljedica onoga što je rečeno u recima koji prethode 1,13 jest usmjeriti pažnju na *διάνοιαν, pamet* kako bi ostali trijezna rasuđivanja koje će im omogućiti pouzdanje, tj. *nadanje* (*ἐλπίζατε, elpisate*) u „milost koju donosi Objavljene Isusa Krista“. S obzirom na to da je uprisutnjenje *milosti* izrečeno participom prezenta (*τὴν φερομένην ... χάριν ..., tēn pheromenēn ... charin...*), to znači da je ona već sada dostupna i može postati dijelom iskustva primatelja poslanice.⁵⁴

Kvalificiranje prijašnjeg života primatelja prije njihova obraćenja u r. 14 kao *ἄγνοια (agnoia), neznanje* predstavlja njihovu sadašnju egzistenciju obilježenu vjerom kao *znanje*, tj. poznavanje ili ulaženje u iskustvo *milosti koju donosi objavljene Isusa Krista*, kako maločas ustvrdismo. Kršćani su termin *ἄγνοια (agnoia), neznanje* upotrebljavali za Židove koji nisu upoznali Krista (usp.: Dj 3,17; 13,27), a Petar ga ovdje upotrebljava u širem smislu i njime obuhvaća sve one koji nisu upoznali pravoga Boga. *Neznanje* se ovdje ne odnosi primarno na intelektualnu aktivnost, nego podrazumijeva moralno i religiozno područje ljudske spoznaje i ponašanja. U svojem krajnjem značenju, *neznanje* odlikuje ponajviše one koji zlostavljaju kršćane (2,15).⁵⁵ Temeljni čimbenik razlikovanja između *πρότερον (proteron), prijašnjeg stanja* primatelja obilježenog *neznanjem* (1,14), i sadašnjeg u kojem su baštinici eshatološke baštine jest – vjera!

Treba još uočiti da je u 1,14 *neznanje* stavljeno u usku vezu s *ἐπιθυμῖαι (epithymiai) požudama*. Naime, prije (*πρότερον, proteron*) njihova obraćenja, *požude* su imale snagu i dominaciju nad primateljima zbog njihova *neznanja*. Ne otvoriti se vjerom *milosti koju donosi Objavljene Isusa Krista* (1,13), znači ostati zatvoren za egzistencijalno približavanje Bogu. Udaljen od njega čovjek postaje izložen djelovanju *požuda* s tendencijom da im prepusti dominaciju nad sobom. Stoga, „*neznanje* i *požude* opisuju dvije strane otuđenja od Boga“.⁵⁶ Stoga

⁵³ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1264.

⁵⁴ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1265.

⁵⁵ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*.

⁵⁶ Usp.: Reinhard FELDMEIERS, *The First Letter of Peter*, 105.

će učinak vjere kao znanja biti manifestan u kontroliranju *svoje pameti* (1,13), izbjegavanju *požuda* (1,14) kako bi se omogućio hod suobličavanja svetosti *Onoga koji vas pozva* (1,15; usp.: Lev 19,2) – što možemo promatrati kao dinamički aspekt rasta vjere kao *znanja* – napredovanje u *poznavanju* Boga.

3.6. Vjera i nada u Bogu (1,20-21)

Autor je u 1,13 započeo novu sekciju pozivajući primatelje poslanice na trijezno rasuđivanje koje će im omogućiti da se, kako doslovno kaže, *ἐλπίζατε* (*elpisate*), „nadate u milost koju donosi Objavljenje Isusa Krista“. Potom u 1,14-19 progovara o svetosti koja je u svojoj krajnjoj praktičnoj konzekvenci izdvojenost za Boga i ona kao tema prožima poslanicu koja pokušava s jedne strane primatelje osloboditi deprimirajućeg osjećaja otuđenosti usred društva u kojemu žive, a na drugoj strani ih želi motivirati za život u skladu s njihovom privilegiranom pozicijom (1,18-19).⁵⁷ Dok je u odlomku 1,3-12 vjera bila promatrana kao način na koji *snaga Božja čuva primatelje za spasenje* (1,5), u 1,20-21 autor izbliza promatra vjeru i njezin objekt.

Ono što je u Kristu definitivno objavljeno – autor obično o tome govori kao o budućem događaju (1,5.7.13; 4,13; 5,14) – jest odluka koju je Bog donio prije početka vremena - da pošalje onoga koji će ga objaviti. Kristovom objavom započet će *svršetak vremena* (1,20; usp.: 1 Kor 10,11). A sve se to događa u korist onih koji će vjerom pristati uz ovo *očitovanje* – *δι' ὑμᾶς* (*di' hymas*), *radi vas* (1,20). Dakle, neusporediva veličina događaja Isusa Krista jest namijenjena vjeri primatelja poslanice kojima se autor obraća.⁵⁸

Naime, započevši im se obraćati u 1,20, autor u sljedećem retku nastavlja: *τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν* (*tous di' autou pistous eis Theon*), *koji ste po njemu vjerni Bogu* (1,21). Specificirajući objekt vjere primatelja prijedložnom konstrukcijom *εἰς θεὸν* (*eis Theon*), autor ih podsjeća na njihov identitet: kršćanstvu su pristupili iz poganstva. Oni vjeruju u Boga ne kao Židovi snagom otačkog nasljeđa nego po Kristu (*δι' αὐτοῦ, di' autou*); stoga se može reći da je Kristovo očitovanje *na kraju vremenâ* namijenjeno upravo primateljima poslanice jer će oni

⁵⁷ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1265.

⁵⁸ Usp.: Wolfgang SCHRAGE, „La Prima Lettera di Pietro“, Horst BALZ – Wolfgang SCHRAGE, *Die „Katholischen“ Briefe. Die Briefe des Jakobus, Petrus, Johannes und Judas* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1973.), tal. prijev., *Le Lettere Cattoliche. Le Lettere di Giacomo, Pietro, Giovanni e Giuda* (Brescia: Paideia Editrice, 1978.), 145-146.

po *njemu* vjerovati u Boga (1,21).⁵⁹ Zbog toga možemo reći da je vjera primatelja zapravo djelo objavitelja - Isusa Krista (usp.: Fil 1,29; Dj 3,16). Ona u ovom slučaju nije usmjerena samom Kristu kao u 1,8, nego Onome koji ga je uskrisio od mrtvih i proslavio (1 Pt 1,21). Tako u 1 Pt vjera u Krista postaje vjera u Boga koji se u Kristu *očitovao* (1,20), pri čemu se događaj Isusa Krista i vjera u Njega predstavlja načinom na koji je Bog odlučio k sebi privesti ljude iz poganskih naroda, za razliku od Židova koji su već ranije vjerovali u Boga.⁶⁰

U 1,20-21, kao i u 1,3.15.17; 2,9.23, autor Boga karakterizira ne toliko pridjevima nego participima. Razlog tome, kako primjećuje R. Feldmeier, jest činjenica da pridjevi opisuju bitak, tj. svojstva pojedinog bića, dok participi izražavaju aktivnost i njezine učinke.⁶¹ Iako je u 1,14s načinio iznimku te pridjevom ἅγιος (*hagios*), *svet* izrazio svetost Božjeg bića, odmah je tome dodao particip τὸν καλέσαντα (*ton kalesanta*), *onoga koji je pozvao* i time naznačio da njegova svetost nije u sebi zatvorena, nego se Božjom autokomunikacijom otvara primateljima poslanice i zove ih k sebi. Na taj se način Bog, koji je uzvisio prezrenog i ubijenog Krista, pokazuje sposobnim i voljnim preobraziti one koji trpe i ubijani su uzdižući ih u slavu i vječni život. Time primateljima poslanice daje do znanja da i njih iz njihove poniženosti Bog zove k sebi i da su u Njegovim očima oduvijek bili najuže povezani sa središnjim događajem povijesti spasenja.⁶²

Iz ovoga proizlaze dvije posljedice za poimanje vjere u 1,20-21. Iako je kršćanska egzistencija obraćenih pogana koncentrirana na Isusa, Bog i Otac jest njihovo konačno ishodište i dohodište, kao što sugerira posljedični veznik ὥστε (*hōste*), (*tako*) *da*.⁶³

Druga posljedica tiče se odnosa vjere prema nadi. S obzirom na činjenicu da je Bog Isusa uskrisio od mrtvih i proslavio ga, neki smatraju da se vjera u ovom retku može poistovjetiti s *nadom* te da se 1,21 treba prevesti: *...te mu dade slavu da bi vaša vjera u isto vrijeme bila nada u Boga*. Time, navodno, autor želi reći da Kristovo uskrsnuće i proslava onoga tko vjeruje u Nj čine čovjekom koji se nada da ni on

⁵⁹ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*. On dodaje da je na isti način *obraćanje Bogu* (Dj 14,15; 15,19; 26,20; 1 Sol 1,9) karakteristika kršćana koji su bili podrijetlom pogani, a ne Židova; isto tako, sintagma *evanđelje Božje* (Mk 1,14; Rim 1,1; 15,16; 1 Sol 2,2.8-9) odnosi se prije svega na kršćansko evanđelje propovijedano poganima. Stoga je izraz vjerovati u Boga prikladan za izraziti iskustvo kršćana koji su podrijetlom pogani jer on sumira njihov raskid s prošlošću.

⁶⁰ Usp.: Wolfgang SCHRAGE, „La Prima Lettera di Pietro“, 146.

⁶¹ Usp.: Reinhard FELDMIEIER, *The First Letter of Peter*, 119-120.

⁶² Usp.: Reinhard FELDMIEIER, *The First Letter of Peter*, 119-120.

⁶³ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*.

osobno neće biti ostavljen u vlasti smrti.⁶⁴ Vjera, koja se inače izražava određenom kvalitetom življenja u sadašnjosti, ovdje bi bila podudarna s nadom koja je pouzdanje u buduće (eshatološko) ostvarenje obećanja započetog uskrsnućem i uzašašćem Isusa Krista. Ovom se mišljenju suprotstavlja ono koje više naglašava njihovu stalno prisutnu međusobnu različnost. Tako R. Michaels primjećuje da su i vjera i nada međusobno povezane i obje usmjerene prema Bogu. Međutim, smatra da autor poslanice ovdje prije svega polazi od pretpostavke različitosti, ali i uske veze između vjere i nade. Progovorivši o nadi, zatvara krug koji je otvorio u 1,13 te, osim toga, pojačava inzistiranje na nadi koja treba ohrabrivati vjeru (1,3-9) jer vjera je na kušnji u periodu koji prethodi ostvarenju nade. No, ipak i on dopušta da vjera i nada nisu toliko međusobno razdvojene jer je u 1 Pt i vjera usmjerena prema budućnosti, a nada – ništa manje nego vjera – jest odgovor kršćanina na Božje djelo spasenja u Isusu Kristu (1,3) i upravlja njegovim ponašanjem u sadašnjosti (3,15-16).⁶⁵

3.7. Po vjeri i ljubavi kršćanin ulazi u duhovni Dom za sveto svećenstvo (2,4-10)

Prije nego što progovori o ugrađivanju kršćana „u duhovni Dom za sveto svećenstvo“ da bi prinosisli „Bogu ugodne duhovne žrtve“ (2,5), autor ih, završivši izlaganje u 1 Pt 1 govorom o preporođenju (1,22-25), poziva na donošenje plodova dostojnih onih koji su preporođeni „riječju Božjom“ (1,23-25). Taj poziv podrazumijeva da, iako su klevetani i zlostavljani, ipak odlože *svaku zloću, prijevaru, himbu, zavisti i sva klevetanja* (2,1). Taj proces može teći samo ako je hranjen riječju Božjom kao *duhovnim, nepatvorenim mlijekom* (1,22 – 2,3).⁶⁶ Iz ovoga proizlazi da se u „duhovni Dom za sveto svećenstvo“ mogu ugraditi samo oni čija vjera može u toj mjeri nadići vremenite teškoće da na njih ne odgovaraju na isti način. To je prvi slučaj primjene teoloških načela na tegobnu situaciju u kojoj se primatelji poslanice nalaze.

U 2,4-10 primateljima poslanice pred oči se stavlja velebna slika *duhovnog doma*, tj. hrama koji metaforički predstavlja narod Božji. Vještim retoričkim postupcima autor kroz ove retke učestalim

⁶⁴ Usp.: Wolfgang SCHRAGE, „La Prima Lettera di Pietro“, 146, i William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905.; on se ovdje poziva na svoj članak „So that Your Faith May Also Be Your Hope“, *Reconciliation and Hope: New Testament Essays on Atonement and Eschatology (Festschrift Leon L. Morris)*, Robert J. BANKS (ur.), (Exeter: Paternoster, 1974.), 262-274.

⁶⁵ Usp.: J. Ramsey MICHAELS, *1 Peter*.

⁶⁶ Usp. : José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1806-1807.

ponavljanjem provlači motiv *kamena* (2,4.5.6.7.8) koji priziva ideju građevine, tj. hrama. Međutim, ideja građevine, tj. hrama ovdje je samo metafora koja predstavlja narod Božji; on je u 2,5 uveden sintagmom *ἱεράτευμα ἅγιον* (*hierateuma hagion*), *sveto svećenstvo* uzetim iz Izl 19,6⁶⁷ te je u 1 Pt 2,10 stavljen u prvi plan igrom riječi *Ne-narod/Narod Božji* i *Ne-mili/Mili* (usp.: Hoš 1,6-9) i tako uokviruje sekciju 2,4-10. Svrha ovog postupka jest primateljima posvijestiti njihovo dostojanstvo – oni su narod Božji, iako usred neprijateljski raspoloženog okružja.⁶⁸ Čast i dostojanstvo, koje su u ondašnjem mediteranskom društvu bile visoko cijenjene vrednote i koje je kršćanima njihovo društveno okružje nijekalo, jesu dar uključen u poziv Božji (1,15; usp.: 1,2-5). One su perspektiva koja se otvara pred primateljima poslanice.

Govor o ovoj perspektivi autor impostira detaljizirajući aspekt trpljenja. Na samom početku poslanice veoma sažeto je najavio i dostojanstvo kršćanskog poziva (1,2-5) i Kristovu muku i smrt (1,2) koje su se dogodile prije Njegova *Objavljenja* (1,7). Sada želi pomnije sagledati povezanost ovih dvaju aspekata i ustvrditi da se u perspektivu obećanu Božjim pozivom ulazi priključenjem misteriju Isusa Krista. Stoga u 2,4 autor na uopćen način govori o *odbačenom kamenu*: misterij Kristove muke nastavlja i tijekom povijesti biti prisutan jer ga ljudi u svim vremenima odbacuju. Kršćani, prihvaćanjem trpljenja uzrokovanog svojim identitetom i njemu vjernim životom, čuvaju ovaj misterij i na taj se način pridružuju spasenju te, zahvaljujući transformaciji po Duhu, grade autentičnu mesijansku zajednicu koja se identificira s pashalnim Kristom.⁶⁹

Ugrađivanje u *duhovni Dom* i prinošenje *duhovnih žrtava* (2,5) temelji se na vjeri. Zato autor poslanice u 2,7 sumira krajnju konzekvencu koju vjera postiže u ovoj perspektivi: *onima koji vjeruju – čast!* Na način asimetrične antiteze autor u 2,7-8 pokazuje učinak *kamena*: preuzimajući iz prethodnih redaka izraze *πιστεύειν/ἐντιμον/τιμῆ* (*pisteuein/entimon/timē*), on će ustvrditi da pristupanje *dragocjenom kamenu* (2,6; usp.: Iz 28,16) vjericima priskrbljuje čast pred Bogom. Na temelju ove pozitivne tvrdnje, u 2,7b (počinjući suprotnim veznikom *δέ, de*) autor iznosi antitezu o usudu *ἀπιστοῦντες* (*apistountes*), *onih koji ne vjeruju*. Pozitivni učinak *ugaonog kamena*

⁶⁷ U Izl 19,6 pojavljuje se složenija konstrukcija *ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον* (*hierateuma kai ethnos hagion*) koja kao drugi element uključuje pojam *narod: svećenstvo i narod svet*, a koji autor poslanice privremeno ispušta da bi ga kasnije preuzeo i predstavio u krupnom planu (1 Pt 2,10).

⁶⁸ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1266.

⁶⁹ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1807.

(2,7; usp.: Mk 12,10 par.) u 2,8, putem aluzije na Iz 8,14, dobiva novu nijansu značenja: *onima koji ne vjeruju on postaje kamen spoticanja/stijena posrtanja*. Kršćani, kao živo kamenje ugrađeni u duhovni Dom, participiraju u ovom aspektu Kristova usuda.⁷⁰

Na taj je način autor primateljima poslanice jasno naznačio učinak vjere s obzirom na njihovo ugrađivanje u *duhovni Dom*, istaknuo njezinu vitalnost s obzirom na podnošenje trpljenja koje im uzrokuju *oni koji ne vjeruju* da bi poentirao naglašavanjem njegova pozitivnog aspekta: svojom vjerom kršćani su nazidani na Kristu i postaju *kamen* o koji se *oni koji ne vjeruju* spotiču. Njihova vjera jest i temelj njihove časti pred Bogom (2,7) i aktivni čimbenik društvenog života kojim su prvo oni – nehotično, ali neizbježno – provocirali *one koji ne vjeruju* te zato sada trpe njihovu reakciju. U povratku, njihovo trpljenje se predstavlja kao očitovanje životnosti vjere kojom su se ugradili u duhovni Dom i, zajedno s Kristom, postali *kamen spoticanja za one koji ne vjeruju*. U isto vrijeme, ovi događaji naznačuju i konačni ishod temeljen na već sada prisutnim i bolnim stvarnostima: ugrađenost kršćana u duhovni Dom i njihovo prinošenje Bogu ugodnih žrtva po Kristu (2,5) obećava njihovo sudjelovanje u njegovoj slavi, dok posrtanje onih koji sada ne vjeruju također naznačava buduće konačno ispunjenje njihova usuda.⁷¹

4. Sažet pregled praktičnih posljedica - djela vjere

Prije nego prijeđe na govor o konkretnim uputama za život kršćana u poganskom okružju koje ih zlostavlja, autor će postaviti općenite principe očuvanja posebnosti identiteta crkvene zajednice koji je jamstvo njezina napretka u nepovoljnim okolnostima (2,11-17).

Iako neće propustiti opomenuti kršćane da ne slijede moralnu raspuštenost pogana koja ih okružuje (2,11), autor odnos vjernika prema njihovu okružju neće intonirati antagonistički. Naprotiv, život vjere, prema autoru, treba biti dovoljan da ih prikaže društveno pozitivnima čak i prema poganskim moralnim standardima (usp.: 2,12-15).

Uz pitanje moralnih standarda, autor analizira *politički aspekt života kršćanskih zajednica*. Mi smo, govoreći o položaju kršćana u povijesnom kontekstu Rimskog imperija, naglasili sumnju koju su izazivale konkretne crkvene zajednice zbog svoje izvanjske sličnosti s

⁷⁰ Usp.: Reinhard FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, 138.

⁷¹ Usp.: Karl H. SCHELKLE, *Die Petrusbriefe/Der Judasbrief*, HThKNT (Freiburg am Breisgau – Basel – Wien: Herder, 1976.), 60.

tadašnjim ilegalnim grupama (*adelfotēs*-bratstva, *collegia*).⁷² Da bi sa sebe skinuli podozrenje, autor poslanice poziva kršćane da se podlože autoritetu političkih struktura „radi Gospodina“ (2,13), implicirajući njihovu međusobnu povezanost.⁷³ Narav povezanosti i nijansiranost pristupa prema Bogu i političkim ustanovama autor razrješava u 2,17: na krajnjim točkama toga retka imperativom glagola τιμάω (*timaō*), autor kršćanima naređuje *poštovanje* prema *svima/kralju* a u središnjem dijelu ostaju sržnima *ljubav* prema *crkvenoj zajednici* i *strahopoštovanje* prema *Bogu*.⁷⁴ Kako to treba ostvarivati, pojasnit će u 2,18 – 3,22.

U 2,18 – 3,7 autor poslanice obraća se nekim grupama kršćana na način koji podsjeća na *Haustafel* ili *Household codes* (popis odredbi o kućnom ćudoređu) u Kol 3,18 – 4,1; Ef 5,21 – 6,9. Ipak, za razliku od navedenih tekstova, ovdje autor ne oslovljava pojedine staleže, nego naročito ranjive skupine robova i žena čiji su pojedini pripadnici po svojem socijalnom položaju svakodnevno u mješovitom okružju i trpe zbog svojeg kršćanskog identiteta te su stoga primjer autentične podložnosti zahtijevane u 2,17.⁷⁵

Sluge su zapravo robovi koji su činili οἰκέτης (*oiketes*), *poslugu* u kućanstvima (2,18) i koji su, ako im je δεσπότης, (*despotes*), *gospodar* bio poganin, mogli biti pod velikim pritiskom. Podlaganje na koje su pozvani (2,13.18) jest podložnost u služenju po uzoru na Krista; no, ona ne implicira gubitak ljudskog dostojanstva i slobode ni pred kime – kršćanin je uvijek u prvom redu sluga Božji, a ljudima služi ljubeći sve poput Krista.⁷⁶

Žene su zapravo supruge pozvane prihvatiti tihu podložnost muževima (3,1-6) *bez riječi* ne bi li ih pridobili za *Riječ* kojoj su do sada bili *neposlušni* (3,1). Prema autoru za očekivati je da život vjere i plodnost trpljenja može nadići kulturne i religiozne granice te očitovati

⁷² Vidi: bilj. 7-16.

⁷³ Prema Williamu J. DALTONU, „The First Epistle of Peter“, 906, u standardnom grčkom jeziku κτίσις (*ktisis*) označavao je *utemeljenje/zasnivanje grada*. U LXX i NZ taj pojam se odnosi na ono što Bog stvara, tj. utemeljuje. Ovdje bi stoga trebalo sačuvati obje komponente značenja u smislu da ljudske institucije dolaze od Boga (usp.: Rim 13,1).

⁷⁴ Eric EVE, „I Peter“, 1266, u 2,16 nalazi još jedan detalj koji naznačava superiornost odnosa prema Bogu u odnosu na obaveze prema kralju: kako je Bog superiorniji u odnosu na kralja, tako su i njegove sluge – pa i obveze prema njima – superiornije u odnosu na one prema kraljevim slugama. Napokon, svekoliko ponašanje, pa i poštovanje prema ljudskim ustanovama, izvire iz kršćaninova odnosa prema Bogu (2,13.15).

⁷⁵ Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1266.

⁷⁶ Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1807.

svoju snagu ako su žene junački ustrajne. Stoga žene izričito poziva da se ne daju ustrašiti (3,6).

Muževi – iako su po tradicionalnom shvaćanju upravo na prvom mjestu oni imali pravo na čast – trebaju je iskazivati svojim ženama jer su *slabiji spol* (3,7). Ozbiljnost ovog zahtjeva izražena je njegovom najužom mogućom povezanošću s njihovim odnosom prema Bogu (3,7c). Stoga se i ovdje, kao i prethodnim slučajevima, vjera očituje generatorom novih kulturoloških standarda.

Autor u 3,13-16 generalizira svoj poziv te konkretno nasljedovanje Krista promatra kao navještaj vjere svima. Tako 1 Pt 3,15 iznosi fundamentalni izričaj za teologiju ako poziva na *obrazloženje nade* riječima i djelima: sve počinje od kršćaninova srca u kojemu Krist treba biti *svet*; slijedom toga kršćanin će biti spreman javno ispovjediti razloge svoje nade svjetlom razuma (3,15b), kao i dobrim ponašanjem (3,16).⁷⁷

Eshatološke teme autor uvodi u 4,7-18. Eshatološke stvarnosti su uvedene u sadašnji trenutak u crkvi po vjeri.⁷⁸ Njih autor promatra u funkciji dvostruke motivacije: s jedne strane ona – manifestirana nevoljama koje podnose – krijepi vjeru kršćana da neće trebati dugo čekati do konačnog izbavljenja, a one koji se u vjeri kolebaju da neće imati mnogo vremena za povratak ako vjeru napuste.⁷⁹

*Kršćanski identitet*⁸⁰ u svojem formalnom aspektu također je izvor trpljenja koje autor također navodi u kontekstu eshatoloških nevolja (4,7-18). Naime, okružju u kojem su živjeli primatelji poslanice naziv *χριστιανός* (*christianos*) *kršćane* poganima je označavao kao ljude koji podržavaju Krista te njemu pripadaju i stoga ih je svrstavao u *ubojice, lopove* itd.⁸¹ Vjerom prihvatiti patnju, u tom kontekstu ne znači imitirati Krista, nego znači nadići imitiranje i uzeti udjela u Njegovim patnjama.⁸²

77 Usp.: José Cervantes GABARRÓN, „I Peter“, 1809.

78 Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 905.

79 Usp.: Eric EVE, „I Peter“, 1268.

80 Osim u 1 Pt 4,16, pojam *χριστιανός*, *hristianos* pojavljuje se još samo u Dj 11,26; 26,28.

81 Usp.: David G. HORRELL, „The Label *Χριστιανός*: 1 Peter 4:16 and the Formation of Christian Identity“, *Journal of Biblical Literature* 126 (2007.), 361-381, ovdje 369-370.

82 Usp.: William J. DALTON, „The First Epistle of Peter“, 908.

Kratak zaključak

Prvi dio ovog rada jasno je istaknuo specifičan društveni položaj primatelja poslanice. Ne želeći produbljenje postojećih napetosti, autor Prve Petrove poslanice nastoji čitatelje usmjeriti razboritom življenju vjere i skladnom uključenju u društvene tijekove. Njegove upute s jedne strane žele unaprijediti razinu kršćanskog života na jednoj strani, a na drugoj kršćane širem okružju predstaviti kao društveno poželjnu skupinu koja promiče njegove temeljne vrednote.

U takvu kontekstu govor o vjeri, koji je fokus ovog istraživanja, ima ulogu posvijestiti primateljima važnost veličine njihova identiteta i njegova življenja. Autorov govor o vjeri ovdje ulazi u prividno proturječje za koje je uvjeren da nudi konačno razrješenje problema primatelja poslanice: koliko god u primateljima ojačao njihov kršćanski identitet – i time privremeno dodatno zaoštrio njihov već tegoban položaj, on nikako ne može biti zapreka nego – zbog istinske unutarnje vrijednosti autentične vjere (usp.: 2,12-15) – ključ njegova rješenja. Pristup tom identitetu, koji je u 1 Pt 1 – 2 predstavljen raznim slikama, jest stvarnost koju se živi vjerom. Ona je sredstvo kojim Božja snaga primatelje čuva vjernima njihovu identitetu (1,5) unatoč protivljenju na koje nailaze i koje za njih predstavlja kušnju. Njezinu moć autor indirektno naglašava govoreći o prokušanoj vjeri koja će zadobiti hvalu, slavu i čast (1,7). Iz toga proizlazi da je uvjeren kako u borbi nametnutoj kušnjom prava vjera nesumnjivo ima snage pobijediti. Njezina veličina u sadašnjim povijesno-spasenjskim okvirima nije do kraja spoznatljiva, nego će biti otkrivena tek kada bude zasnuo njezin eshatološki ekvivalent – spasenje duše (1,9). Do tada vjerom se kršćanin ugrađuje u duhovni Dom (2,4-10) i na taj će način uprisutnjavati misterij Kristove muke tijekom povijesti, gradeći autentičnu mesijansku zajednicu. Upute za pojedina područja života kršćanina, koje smo ukratko naveli u posljednjem dijelu rada, konkretna su posljedica koja ima proizaći iz življenja vjere kao ostvarenja kršćanskog postojanja.

Prispjećem do kraja ovog rada, zapravo uviđam da bi bilo dobro kada bi on dobio i svoju drugu fazu – pokušati ustanoviti konkretnije poveznice pojedinih ovdje analiziranih izričaja o vjeri s pojedinom od uputa za pojedina područja života kršćanina. Ako bi se pokazalo ostvarivim, to bi dodatno oslikalo životnu ukorijenjenost vjere u promišljanje aktualnih (ne)prilika u kojima su se primatelji nalazili. No, takva analiza prelazila bi okvire ovog istraživanja i zahtijevala početak novoga.

FAITH IN THE FIRST LETTER OF PETER

Summary

Exploring the topic of faith in the First Letter of Peter, the author of this article speaks about the position of the recipients of the letter. He analyses their close sociological context as well as the broader historical context of social conditions in the Roman Empire.

The article also gives an overview of the structure of the First Letter of Peter. Then it analyzes individual occurrences of the terms "faith/to believe" in their closest biblical-theological context. The focus is on faith as a means by which God's power protects us for salvation (1 Pet 1:5); faith that will gain praise and glory and honor (1:7); the purpose of faith – that is, the salvation of souls (1:9); faith presented as knowledge (1:14); the relationship of faith and hope in God (1:20-21); and faith's final goal – by faith and love the Christian enters into a spiritual house of holy priesthood (2:4-10).

In the last section of the article the author gives a very concise overview of practical consequences, i.e. acts of faith as reflected in the specific attitude of Christians towards socio-political realities, and in the obligations of their own lives (such as slaves, women, men) and before the forthcoming eschaton.

Keywords: *First Letter of Peter, faith, persecution of Christians, the social context of the early Christians, the effects of faith.*

Translation: Darko Tomašević and Kevin Sullivan